

בג"ץ 4630/17
בג"ץ 7552/17
קבוע לדיון: 21.9.20

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק

ADAM GUBARA TAGAL, ו-23 אח'
ע"י ב"כ עו"ד מיכל פומרנץ ו/או עו"ד כרמל פומרנץ
מרח' הוברמן 10, תל אביב
טל. 03-9070650; פקס. 077-4703722
מס' נייד: 0545-832456; מס' רישיון 57448
דוא"ל: contact@carmelpomerantz.com

העותרים
בבג"ץ 4630/17

משרד תומר ורשה - עורכי דין ו-11 אח'
ע"י ב"כ עו"ד תומר ורשה ו/או עו"ד מירב בן זאב ו/או אח'
מרח' ריב"ל 18, תל אביב
טל. 03-5615845; פקס. 03-6888676

העותרים
בג"ץ 7552/17

נ ג ד

1. ראש ממשלת ישראל

2. שר הפנים

באמצעות פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים, ירושלים

טל': 02-6466590; פקס: 02-6467011

המשיבים

כתב תשובה מטעם המשיבים

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 19.3.19, ובהתאם לארכות שניתנו, מתכבדים המשיבים להגיש כתב תשובה מטעמם, כדלקמן.

2. כתב תשובה זה ניתן במענה לצו-על-תנאי שניתן ביום 19.3.19, בכל אחת מן העתירות שבכותרת, וזו לשון הצווים:

"1. ניתן בזאת צו על תנאי המופנה כלפי המשיבים בבג"ץ 4630/17 לבוא וליתן טעם:

א. מדוע לא יאמצו ללא דיחוי קווים מנחים לבחינה ולהכרעה בבקשות המקלט של מבקשי מקלט יוצאי דרפור, חבל הנובה והנילוס הכחול ובהתאם לכך ינחו את הוועדה המייעצת לענייני פליטים (להלן: הוועדה) לפעול ביחס לבקשות אלה בהתאם לנוהל הטיפול במבקשי מקלט (להלן: הנוהל).

ב. לחלופין, מדוע לא יצהירו ללא דיחוי, כי אימוץ קווים מנחים כאמור אינו נדרש לצורך הכרעות בבקשות מקלט פרטניות, ובהתאם לכך ינחו את הוועדה המייעצת לפעול ביחס לבקשות אלה בהתאם לנוהל.

2. כן ניתן בזאת צו על תנאי המופנה כלפי המשיבים בבג"ץ 7552/17 לבוא וליתן טעם מדוע לא יוענק רישיון לישיבת ארעי מסוג א/5 לעותרים ולמבקשי מקלט יוצאי דרפור כמותם, וזאת עד להכרעה בבקשות המקלט הפרטניות שהגישו."

3. המשיבים יטענו כי דינם של הצווים-על-תנאי, בכל אחת מהעתירות, להתבטל, ודין של העתירות להידחות.

4. כפי שיפורט, לעמדת המשיבים, השינויים החיוביים שחלים במצב בסודן, כמו גם המשמעויות הנגזרות מהמצב העדכני ואי הוודאות השוררת בסודן בעת הזו, אינם מאפשרים בעת הנוכחית למצות את הליך גיבוש הקווים המנחים לבחינת בקשות המקלט של יוצאי סודן ולברר את הבקשות הפרטניות ולהכריע בהן בשלב זה.

בנוסף, המשיבים יטענו כי אין מקום להעניק בעת הנוכחית רישיון לשיבת ארעי מסוג א/5 למבקשי המקלט מדארפור ומחבל הרי הנובה והנילוס הכחול, עד להכרעה בבקשותיהם הפרטניות למקלט מדיני. זאת, נוכח השינויים האמורים במצב בסודן ולנוכח אופיו וטבעו של רישיון זה. עוד יצוין, כי קיים גם מידע לגבי חלה תעודת חיסיון, חתומה בידי ראש הממשלה, אשר זו לשונה:

”בתוקף סמכותי לפי סעיף 44 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל”א-1971, ונוכח שינויים חיוביים ביחסי ישראל – סודן, אשר מצאו ביטוי בפגישת המנהיגים באנטבה ביום 3 בפברואר 2020 ובהצהרות שניתנו בסיומה, אני מביע את דעתי כי חשיפת מידע נוסף בנוגע ליחסים בין ישראל לסודן עלול לפגוע ביחסי החוץ של מדינת ישראל.”

המשיבים יצינו כי יהיו נכונים להציג את המידע החסוי בפני בית המשפט הנכבד במעמד צד אחד, ובכפוף להסכמת העותרים, ככל שימצא זאת בית המשפט הנכבד לנכון. זאת, אף אם תוגש עתירה לגילוי ראייה חסויה בהתאם לסדרי הדין המתאימים ואף בהנחה שתדחה עתירה מעין זו.

המסגרת הנורמטיבית הצריכה לעניין

5. סעיף 1(ב) בחוק הכניסה לישראל קובע, כי מי שאינו אזרח ישראלי או בעל אשרת עולה או תעודת עולה (כמשמעות הביטוי בחוק השבות, תשי”א-1950) ישיבתו בישראל מותנית ברישיון ישיבה שניתן לו לפי חוק זה. חוק הכניסה לישראל קובע עוד, כי הסמכות למתן רישיונות ישיבה ושיקול הדעת להפעלת סמכות זו, מסורים לשר הפנים, או למי שהוסמך על ידו.

6. הלכה היא כי לשר הפנים נתון שיקול דעת רחב בהפעלת סמכויותיו על פי חוק הכניסה לישראל, ובכלל זאת הסמכות לאשר כניסה ושהייה בישראל, להעניק מעמד בישראל, וכן הסמכות להרחיק מישראל (ראו לעניין זה בג”ץ 758/88 קנדל נ’ שר הפנים, פ”ד מו(4) 505 (1992); בג”ץ 4156/01 דימיטרוב נ’ משרד הפנים, פ”ד נו(6) 289 (2002); עע”מ 1086/09 קרוז נ’ שר הפנים (פורסם באר”ש, 7.7.09)), והדבר נובע מאופי הסמכות וריבונות המדינה להחליט מי יבוא בשעריה וישהה בה (בג”ץ 482/71 קלרק נ’ שר הפנים, פ”ד כ”ז(1) 113, 117 (1972)). בהתאמה, שיקול דעתו של בית המשפט בהחלטות שר הפנים הינו מצומצם במיוחד.

7. בעניינם של פליטים מבקשי מקלט, חתמה מדינת ישראל על האמנה הבין-לאומית בדבר מעמדם של פליטים משנת 1951 (האמנה בדבר מעמדם של פליטים, כ"א 65, 5. נפתחה לחתימה ב-1951 ואושררה ב-1954) (להלן: **אמנת הפליטים**) ועל הפרוטוקול המשלים לה משנת 1967 (הפרוטוקול בדבר מעמדם של פליטים, כ"א 690, 23). הוראות אמנת הפליטים לא נקלטו בחקיקה הפנימית בישראל, אך המדינה פועלת באופן העולה בקנה אחד עם הוראות ועקרונות האמנה (עע"מ 8870/11 גונזלס נ' משרד הפנים (פורסם באר"ש, 13.4.25), פסקה 8; בג"ץ 7146/12 אדם נ' הכנסת (פורסם באר"ש, 13.9.16)(להלן: **פרשת אדם**)).
8. בהתאם לאמנת הפליטים על מבקש המקלט להוכיח, בשלב הראשון, התקיימותם של ארבעה יסודות: (1) קיומו של פחד מבוסס היטב מפני רדיפה; (2) כי עילת הרדיפה היא אחת מחמש העילות המנויות באמנת הפליטים (גזע, דת, אזרחות/לאום, השתייכות לקבוצה חברתית מסוימת או השקפה מדינית/דעה פוליטית); (3) הימצאות מבקש המקלט מחוץ למדינתו בשל אותו פחד; (4) העדר יכולת או חוסר רצון מצד מבקש המקלט לזכות להגנת מדינתו בשל הפחד האמור (**עע"מ 1440/13 צ'ימה נ' מדינת ישראל - משרד הפנים** (פורסם בנבו, 7.8.13), פסקה 16 לפסק דינו של כבי השופט (כתוארו אז) ח' מלצר). הנטל כאמור להוכיח זכאותו של מבקש המקלט לקבל מעמד של "פליט" – מוטל על המבקש (עע"מ 7079/12 **מדינת ישראל נ' גרמאי** (פורסם בנבו, 10.12.12)).
9. בעבר, הפנייה הראשונית של מבקשי מקלט מדיני בישראל על פי האמנה נעשתה לנציגות בישראל של נציבות האו"ם לפליטים. נציבות האו"ם לפליטים בישראל ערכה בדיקה וסינון ראשוניים של הבקשות למקלט מדיני, ולאחר מכן, במקרים מתאימים, קיימה אף ראיון מקיף עם המבקש וכן בירור ראשוני לגבי מידע המצוי בידי משרד הפנים ובידי נציבות האו"ם לפליטים בז'נבה כמו גם בנציגויות נוספות בעולם, לפי העניין. לאחר קבלת חוות דעת נציבות האו"ם לפליטים ובהתאם לתהליך שהותווה בנוהל ניתנה החלטה לגבי כל בקשה למקלט מדיני.
10. לאורך השנים שבו ונדרשו הגורמים הרלוונטיים להליך בדיקת הבקשות למקלט מדיני בישראל, ובעידוד נציבות האו"ם ובתיאום עמה, הוחלט להקים מערך עצמאי לבחינת בקשות למקלט מדיני, על ידי מדינת ישראל. בהתאם, החל מיום 1.7.09 החלה לפעול ברשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול (כשמה אז), יחידת הטיפול במבקשי מקלט בישראל, היא יחידת ה-RSD, אשר תפקידה טיפול ובחינה של בקשות למקלט מדיני בישראל. יחידה זו באה למלא את התפקיד אותו מילאה נציבות האו"ם לפליטים עד למועד זה.
11. אופן הטיפול והבחינה של בקשות מקלט, קבוע בנוהל הטיפול במבקשי מקלט (נוהל מס' 5.2.0012) (להלן: **נוהל הטיפול במבקשי מקלט**), אשר מפורסם באתר רשות האוכלוסין וההגירה: https://www.gov.il/he/Departments/policies/handling_political_asylum_seekers_in_israel. נוהל זה עודכן ושונה במהלך השנים ועיקרו בחינה פרטנית של בקשות המקלט.
12. בהתאם להוראות הנוהל, בקשות למקלט מדיני נבחנות על ידי מספר גורמים ובעניינה של כל בקשה מתקבלת החלטה על פי המסלולים המותווים בנוהל (מסלול דיון במליאת הוועדה המייעצת; מסלול בחינה מקוצר על ידי יו"ר הוועדה המייעצת; מסלול "דחייה על הסף").

רקע- מסתננים סודנים יוצאי חבל דארפור

13. מזה מספר שנים מתמודדת מדינת ישראל עם השלכות גל ההגירה הבלתי חוקית, הן של מי שנכנסו כדין דרך תחנת גבול (כתיירים או כעובדים זרים) ונשארו בה מעבר לתקופת האשרה שנקבעה להם או בניגוד לתנאים שנקבעו בה, והן של מסתננים שנכנסו לישראל באופן בלתי חוקי ושלא דרך מעבר גבול, וחלקם אף ללא תיעוד. במרבית המקרים, המסתננים הגיעו ארצה דרך גבולה המערבי של המדינה, תוך חציית הגבול עם מצרים – גבול המשתרע על פני 220 ק"מ, שעד לפני מספר שנים היה ברובו פרוץ.

14. **נכון ליום 30.6.2020, שוהים בישראל כ- 31,052 מסתננים** (נתון זה לא כולל לידות בישראל); **כ- 20% מתוכם (כ-6,285) הגיעו מהרפובליקה של סודן, ומתוכם כ-4,400 הם מבקשי מקלט מחבל דארפור והרי הנובה**. נתינים של הרפובליקה של סודן שהסתננו לישראל אינם מורחקים ישירות למדינת מוצאם. הימנעותה של מדינת ישראל בשנים האחרונות מלהרחיק נתינים ישירות לרפובליקה של סודן נובעת בעיקרה מהקושי המעשי לבצע החזרות שכאלה, בשל היעדרם לאורך השנים של יחסים דיפלומטיים בין מדינת ישראל לרפובליקה של סודן.

על כן, נתיני הרפובליקה של סודן – בין אם הם טוענים שמוצאם מחבל דארפור והרי הנובה ובין אם לאו – אינם מורחקים למדינת מוצאם לעת הזו, ואוחזים ככלל ברישיונות על פי סעיף 2(א)(5) בחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952 (להלן: **חוק הכניסה לישראל**), אשר מתחדשים מעת לעת. בהתאם להסכמת המדינה, כפי שנמסרה במסגרת הדיון מיום 18.3.19 ואשר תפורט בהמשך, רישיונות אלו של מסתננים מדארפור ומחבל הרי הנובה מתחדשים מידי שנה.

15. ביחס למסתננים מסודן אשר טוענים כי מוצאם מחבל דארפור, נציין עוד כי בשלהי שנת 2007, הנחה ראש הממשלה דאז, מר אהוד אולמרט, את שר הפנים דאז, מר מאיר שטרית, ליתן רישיון לשיבת ארעי מסוג א/5 מטעמים הומניטאריים ל-600 מסתננים אשר פרטיהם האישיים הועברו ברשימה לשר הפנים על ידי נציבות האו"ם לפליטים, ואשר זוהו על ידי הנציבות כמי שמוצאם מחבל דארפור שבסודן. יצוין, כי רישיון ישיבה זה ניתן שלא על בסיס בחינת בקשות מקלט פרטניות. למען שלמות התמונה יצוין, כי בעניין משמעות החלטה זו והמעמד שניתן מכוחה, תלוי ועומד הליך בפני בית המשפט הנכבד, בר"מ 156/20 פלוני נ' **מנכ"ל רשות האוכלוסין**. במסגרת הליך זה התקיים ביום 20.7.20 דיון בפני בית המשפט הנכבד, ונכון למועד כתיבת שורות אלה טרם ניתן פסק דין.

16. בהמשך, היבטים ייחודיים של תופעת ההסתננות הבלתי חוקית לישראל והניסיונות להשתקע בה, חייבו את הממשלה ואת הכנסת להתמודד עם תופעה זו, והציבו בפניהן אתגר משמעותי בעיצוב מדיניות ההגירה, שניצבת כאמור בליבת עקרון ריבונות המדינה. לאחר תקופה בה גברה תופעת ההסתננות, ולאחר שניסיונות שונים לבלום אותה לא צלחו, החליטה הממשלה על נקיטה בשורה של צעדים משולבים להתמודדות עם תופעה זו. מסקנה זו קיבלה את ביטויה בהחלטת הממשלה של צעדים משולבים להתמודדות עם תופעה זו. מסקנה זו קיבלה את ביטויה בהחלטת הממשלה מס' 3936 מיום 11.12.11. כמו כן, בין היתר בשנים שלאחר מכן, ננקטו פעולות הקמת מכשול פיזי בגבול הדרומי-מזרחי בין ישראל למצרים, הקמת מרכז שהייה פתוח למסתננים שנכנסו לשטח המדינה באופן בלתי חוקי, וקידום חקיקה המסדירה את האכיפה כלפי אוכלוסיית המסתננים.

17. כך במהלך השנים, הטיפול בעניינם של מבקשי מקלט מסודן נעשה אף לאור צעדים כלליים שנקטו במסגרת ההתמודדות עם תופעת ההסתננות וכן, בין היתר, לאור הימנעותה של מדינת ישראל מלהרחיק נתינים ישירות לרפובליקה של סודן. על רקע זה ננקטו לאורך השנים פעולות שונות, ובכלל זה, הקמת מרכז השהייה "חולות", הטלת מגבלה גיאוגרפית ברישיונות מסתננים, ובהמשך מתווה המדינות השלישיות. בתוך כך, לאחר הקמתו של מרכז השהייה "חולות" בחודש דצמבר 2013, ניתנה עדיפות לבירור בקשות מקלט של אריתריאים וסודנים אשר הוגשו על ידי שוהים במרכז השהייה, כמו גם לאלו הנתונים במשמורת (להם ניתנת העדיפות הראשונה בהתאם להוראות הדין). ואולם, על רקע זה חל גידול משמעותי במספר הבקשות שהוגשו על ידי אוכלוסייה זו, דבר אשר הביא לעומס גדול בטיפול בהן על ידי גורמי המקצוע ברשות.
18. נזכיר עוד כי החיקוקים אשר חוקקו בעניין זה במטרה להתמודד עם תופעת ההסתננות ואשר עיגנו את פעולות הממשלה בעניין, נבחנו על ידי בית המשפט הנכבד בשורה של הליכים. כך, בפסק הדין **בפרשת אדם**, הורה בית המשפט הנכבד על ביטול החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 3 והוראת שעה), התשע"ב-2012. בעקבות פסק דין זה פעלו הממשלה והכנסת לחקיקתו של החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 4 והוראת שעה), התשע"ד-2013. במסגרת תיקון מס' 4 הוקם לראשונה בישראל מרכז השהייה. מאוחר יותר, במסגרת פסק הדין בבג"ץ 8245/13 **גבריסלאסי ואח' נ' הכנסת** (פורסם באר"ש, 22.9.14) הורה בית המשפט הנכבד על ביטול ההוראות הנוגעות לפרק ד' שעניינו בהקמת מרכז השהייה לאחר שקבע כי משך התקופה במרכז השהייה ומספר ההתייצבויות להם נדרשים המסתננים אינם עומדים במבחנים שנקבעו בדין.
19. בהמשך, בשנת 2014 חוקקה הכנסת את החוק למניעת הסתננות ולהבטחת יציאתם של מסתננים מישראל (תיקוני חקיקה והוראת שעה), התשע"ה-2014 (להלן: **תיקון מס' 5**) במסגרת חוק זה תוקן, בין היתר, פרק ד' המסדיר את מרכז השהייה. כנגד חוקתיות תיקון מס' 5 הוגש בג"ץ 8665/14 **דסטא נ' הכנסת**, (פורסם באר"ש, 11.8.15). בפסק הדין נקבע כי הוראת החוק המורה על החזקה של מסתננים במשמורת לתקופה של עד 3 חודשים היא חוקתית, למעט הוראות פרק ד', סעיפים 32ד(א) ו-32כא הקובעים כי התקופה המרבית להחזקה במרכז השהייה היא 20 חודשים.
20. ביום 14.12.17 נכנס לתוקף החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט)(הוראת שעה), התשע"ד-2017 במסגרתו הוארך תוקפן של ההוראות השונות, ביניהן הוראות פרק ד' ביחס לקיומו של מרכז השהייה וכן תוקן סעיף 32כ(ד), כך שנקבעה סמכות העברה למשמורת מסתננים אשר הפרו מגבלות גאוגרפיות שנקבעו לפי סעיף 6(3) בחוק הכניסה לישראל, וזאת אף אם לא הוצאה בעניינם הוראת שהייה שפקעה או בוטלה מאז.
21. בהתאם להוראות פרק ד' לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט)(הוראת שעה), התשע"ח-2017, הסתיימה פעילות מרכז השהייה "חולות" ביום 14.3.18.

22. עוד במסגרת הצעדים המשולבים שננקטו על מנת להתמודד עם תופעת ההסתננות, פעלה המדינה כנזכר לעיל לגיבוש מתווה המדינות השלישיות אשר נתקף אף הוא והובא לבחינת בית המשפט הנכבד במסגרת הליכים משפטיים (עע"מ 8101/15). בהקשר זה נזכיר כי במסגרת בג"ץ 2445/18, הודיעה המדינה בחודש אפריל 2018 כי לעת הזו אין אפשרות לבצע הרחקה למדינה שלישית שלא מרצון.

הנה אם כן, לאורך השנים פעלה המדינה לגיבוש כלים שונים להתמודדות עם תופעת ההסתננות והשלכותיה. במקביל חלו בשנים האחרונות ההתפתחויות משמעותיות בסוגיות הרוחביות הנוגעות לאופן הטיפול באוכלוסיית המסתננים ומבקשי המקלט השוהים בישראל ואלו יפורטו להלן.

השתלשלות הדברים מאז הגשת העתירה ועד להגשת כתב התשובה

23. העתירות שבכותרתן אשר עניינן כאמור בסוגיה הנוגעת להכרעה בבקשותיהם של מבקשי מקלט סודנים יוצאי חבל דארפור ולמדינות המשיבים בעניין, הוגשו בחודש יוני ובחודש ספטמבר 2017.

יובהר, כבר בפתח הדברים, בהתאם לעמדת המשיבים כפי שנמסרה בתגובתם מיום 22.3.18 בבג"ץ 1031/18, כי ככל שתתקבל הכרעה עקרונית ביחס לסודנים יוצאי חבל דארפור, היא תחול גם בעניינם של סודנים יוצאי חבל הרי הנובה והנילוס הכחול (להלן גם: **חבל הרי הנובה**).

24. בתגובתם לבג"ץ 4630/17 מיום 16.8.17 ובתגובתם לבג"ץ 7552/17 מיום 19.11.17 עמדו המשיבים על כך שהסוגיה העקרונית הנוגעת להכרעה בבקשותיהם של מבקשי מקלט סודנים יוצאי חבל דארפור הובאה לפתחו של היועץ המשפטי לממשלה ובהמשך הובאה לדיון בראשות ראש הממשלה ובהשתתפות שר הפנים והיועץ המשפטי לממשלה. כל זאת בעקבות הליכים משפטיים שנדונו בפני בית המשפט המחוזי תל אביב יפו, בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים, בהם התעוררה הסוגיה לראשונה.

בתגובה האמורה מיום 16.8.17 נמסר כי בחודש יוני 2017 הוחלט כי **בשלב ראשון**, יינתן מעמד מסוג א/5 מטעמים הומניטאריים ל-200 סודנים יוצאי חבל דארפור. עוד נקבע, כי בסמוך לאחר שיינתן פסק דינו של בית המשפט העליון בעניין המדינות השלישיות (עע"מ 8101/15), ולנוכח השלכות פסק הדין על סוגיית המסתננים במובן הרחב וכן בשים לב למה שייקבע בפסק הדין, תיבחן המדיניות בהיבט הרחב והצעדים שיינקטו בהמשך.

25. ביום 28.8.17 ניתן פסק הדין בעניין המדינות השלישיות (עע"מ 8101/15) ובהתאם נדרש שר הפנים לסוגיה העקרונית, כמצוין לעיל, בליווי המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי).

26. בהודעת המשיבים מיום 14.12.17, נמסר כי ביום 30.11.17 התקיימה ישיבה נוספת בראשות ראש הממשלה ובהשתתפות שר הפנים והיועץ המשפטי לממשלה אשר עניינה בסוגיה מושא העתירה. במסגרת ישיבה זו הוחלט **כשלב נוסף** במסגרת הטיפול בסוגיה, כי יינתן מעמד מסוג א/5 מטעמים הומניטאריים ל-300 סודנים יוצאי חבל דארפור נוספים, וזאת עפ"י קריטריונים שייקבעו על ידי המשיב. הובהר כי מדובר כאמור **בשלב נוסף**, במסגרת הליך הטיפול בסוגיה מושא העתירה.

27. ביום 18.12.17 התקיים דיון בעתירה, בסיומו הורה בית המשפט כך :

" בשלב זה ולנוכח ההבהרות ולוח הזמנים שנמסרו מפי באת כוח המשיבים, אנו מורים כי תוגש על ידי המשיבים הודעה מעדכנת בתוך 30 ימים לעניין הקריטריונים שנקבעו למתן זכויות מטעמים הומניטאריים לקבוצת ה-300 על פי ההחלטה שנתקבלה לאחרונה. כמו כן, תוגש בתוך 90 ימים מהיום הודעה מעדכנת באשר למדיניות הכוללת המתגבשת לדברי באת כוח המשיבים בעת הזו והנוגעת לכלל המסתננים ומבקשי המקלט בישראל.

לאחר קבלת הודעות העדכון נחליט על המשך הטיפול בעתירות."

28. ביום 11.1.18 החליט שר הפנים על הקריטריונים ליישום ההחלטה בדבר מתן מעמד מסוג א/5 מטעמים הומניטאריים ל-300 סודנים יוצאי חבל דארפור. בהתאם להחלטת שר הפנים המעמד ניתן למי שזוהו כיוצאי חבל דארפור אשר הגישו בקשה לקבלת מקלט מדיני בישראל ואשר עומדים בתנאים הבאים :

1. גילם 42 ומעלה ונכנסו לישראל עד שנת 2012.

2. גילם 41 ונכנסו לישראל עד חודש דצמבר 2010, כולל.

29. בהודעת המשיבים מיום 27.5.18, נמסר כי במהלך חודש אפריל 2018, חלו התפתחויות בסוגיות הרחביות הנוגעות לאופן הטיפול באוכלוסיית המסתננים ומבקשי המקלט השוהים בישראל, ובכלל זאת למתווה ההרחקה למדיניות שלישיות. כך, כפי שהובהר בהודעת המדינה מיום 24.4.18 במסגרת בג"ץ 2445/18, נמסר בין היתר: "בשלב זה לא עומדת על הפרק אפשרות לבצע הרחקה למדינה שלישית שלא מרצון. לפיכך, חדלו המשיבים ביום 17.4.18 מעריכת שימועים בהתאם לנוהל ההרחקה, ובהתאם גם לא יינתנו לעת הזו החלטות נוספות בדבר הרחקה למדינה שלישית. החלטות ההרחקה שניתנו בטלות לפי חוות דעת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי), על דעת היועץ המשפטי לממשלה."

30. עוד עדכנו המשיבים בהודעה מיום 27.5.18, כי ביום 17.5.18 התקיימה ישיבה נוספת בראשות ראש הממשלה ובהשתתפות שר הפנים והיועץ המשפטי לממשלה (שלוותה בישיבה נוספת בראשות היועץ לביטחון לאומי וראש המל"ל מיום 22.5.18), ובה הוחלט כי כשלב שלישני נוסף, יינתן מעמד מסוג א/5 מטעמים הומניטאריים ל-300 סודנים נוספים יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה והנילוס הכחול. עוד הובהר כי מדובר כאמור **בשלב נוסף**, במסגרת הליך גיבוש מדיניות הכוללת של מדינת ישראל ביחס לאוכלוסיית המסתננים ומבקשי המקלט השוהים בישראל.

31. בטרם גיבוש הקריטריונים ליישום ההחלטה מחודש מאי 2018, ערך ראש מינהל אכיפה וזרים, מר יוסי אדלשטיין, בדיקה במערכת הממוחשבת של הרשות ומצא, כי נכון לאותו מועד היו בישראל 3,684 מסתננים מסודן אשר הגישו בקשות מקלט וזוהו כיוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה והנילוס הכחול. בהתאם לנתונים אלו נעשה חיתוך משולב לפי שני קריטריונים: גיל ומועד כניסה לישראל, וזאת עד להשלמת המכסה שנקבעה בהחלטת הדרג המדיני.

32. ביום 5.7.18 אישר שר הפנים את הקריטריונים שהובאו בפניו ליישום ההחלטה מחודש מאי 2018 בדבר מתן תושבות ארעי מסוג א/5 (מעמד ארעי) מטעמים הומניטאריים ל-300 סודנים נוספים יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה. בהתאם להחלטת שר הפנים, נקבע כי המעמד יינתן למי שזוהו כיוצאי חבל דארפור או חבל הרי הנובה אשר הגישו בקשה לקבלת מקלט מדיני בישראל ואשר עומדים בתנאים הבאים:

1. גילם 41 ומעלה ונכנסו לישראל עד שנת 2012.

2. גילם 40 ונכנסו לישראל עד סביב חודש נובמבר 2011.

עוד צוין, כי המעמד יינתן בכפוף להיעדר מניעה ביטחונית או פלילית.

33. יצוין, כי בכל ההחלטות המצוינות לעיל לפיהן ניתנה תושבות ארעי מטעמים הומניטאריים למכסה קבועה של מבקשי מקלט, הוצע ואושר על ידי שר הפנים כי הן יחולו אך ורק על מי שהגיש בקשה למקלט מדיני ואשר "הוכר כיוצא חבל דארפור בידי הגורמים המוסמכים".

34. בהודעת המשיבים מיום 28.10.18 עדכנו המשיבים כי ביום 15.10.18 וביום 22.10.18, התקיימו בסוגיה מושא העתירה שתי ישיבות, בראשות ראש הממשלה בהן השתתפו, בין היתר, שר הפנים, שרת המשפטים דאז, היועץ המשפטי לממשלה, ראש המל"ל, מנכ"ל רשות האוכלוסין וכן גורמי מקצוע רלוונטיים נוספים.

לבסוף, במסגרת הישיבה ביום 22.10.18 הוחלט כי מעתה ואילך יוכרעו בקשות מקלט של סודנים יוצאי חבל דארפור, חבל הרי הנובה במסלול פרטני בהתאם לנוהל הטיפול במבקשי מקלט, בשים לב לנסיבותיו של כל מקרה ומקרה, כמקובל. עוד הוחלט כי מעת שבקשות מקלט נבחנות באופן פרטני ובהתאם לנוהל הטיפול במבקשי מקלט, אין עוד מקום להמשך מתן מעמד א/5 מטעמים הומניטאריים לאנשים נוספים, כפי שנעשה עד כה, במסגרת הטיפול בסוגיה זו.

35. עוד עדכנו המשיבים בהודעה מיום 28.10.18 כי יישום ההחלטה דלעיל מחייב מטבע הדברים הערכות מיוחדות של מיפוי כלל הבקשות, קביעת הקווים המנחים להכרעה בהן וכן קביעת סדרי העבודה בעניין. לשם כך החלה באותם ימים עבודת מטה בשיתוף כלל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר. בהקשר זה צוין כי התקיימה ישיבה ראשונה עם יחידת ה RSD ביום 23.10.18.

36. עוד צוין בהודעה מיום 28.10.18 כי במקביל לבדיקת הבקשות במסלול הפרטני, וללא קשר להחלטה לפיה בקשות מקלט יוכרעו במסלול פרטני, המדינה ממשיכה לבחון האם חל שינוי רלוונטי במצב הדברים בסודן, בין היתר לאור דו"ח משרד הפנים הבריטי המחודש, מחודש ספטמבר 2018.
- העתק דו"ח משרד הפנים הבריטי מחודש ספטמבר 2018 צורף כנספח מש/1 להודעה מיום 29.10.18.
37. ביום 29.10.18 התקיים דיון נוסף בעתירות, במהלכו נשמעו טיעוני הצדדים ובסיומו נקבע כך:
- "בהינתן החלטת המדיניות שקיבלו המשיבים לפני ימים אחדים, ובקשתם לאפשר להם להציג סדרי עבודה ולוחות זמנים לביורר בקשות המקלט נושא העתירות בתוך 30 ימים מהיום, אנו מורים כי העתירות תישארנה בשלב זה תלויות ועומדות. הודעת עדכון כאמור תוגש לא יאוחר מיום 16.12.2018. העותרים יוכלו להגיב לאמור בהודעת העדכון בתוך 30 ימים נוספים. בגיבוש סדרי העבודה ולוחות הזמנים מן הראוי כי הערות העותרים ובית המשפט שנשמעו היום תובאנה בחשבון."
38. בהודעת המשיבים מיום 16.12.18 עדכנו המשיבים אודות עבודת המטה שנעשית ברשות האוכלוסין וההגירה במטרה לקבוע סדרי עבודה ליישום החלטת הדרג המדיני; הקמתו והכשרתו של צוות מיוחד מקרב עובדי יחידת ה-RSD אשר כל פועלו יהא בחינת בקשות מקלט של יוצאי דארפור וחבל הרי הנובה (אשר היווה, נכון לאותו מועד, כ- 25% מכלל כוח האדם של מראייני יחידת ה-RSD); וכן כי נעשות ע"י גורמים רלוונטיים במדינה פעולות נוספות הנוגעות לאיסוף חומרים וגיבוש סקירה מקיפה באשר למצב העדכני בסודן.
- עוד פורט מתווה ראשוני לגיבוש הקווים המנחים לבחינת בקשות המקלט, לפיו הצוות המיוחד יבחן תחילה בין 100 ל-150 בקשות מקלט שונות ויכין בהתאם מיפוי ואפיון של סוגי בקשות המקלט שהגישו יוצאי דארפור וחבל הרי הנובה, תוך התייחסות לטענות השונות המועלות בהן; ובדגש על נסיבות המגבשות במובהק עילת פליטות.
39. לבסוף ציינו המשיבים בהודעתם מיום 16.12.18, כי לפי שעה, בתקופת הביניים ועד להשלמת הטיפול בבקשות המקלט יינתנו למבקשי המקלט רישיונות לפי סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל, כפי שניתנו עד כה.
40. לאחר שהוגשו תגובות העותרים להודעה זו, ובהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד הגישו המשיבים הודעת עדכון נוספת ביום 22.2.19. בהודעה זו עדכנו המשיבים כי בפרק הזמן שחלף, והחל מיום 16.12.18, הצוות המיוחד של יחידת ה-RSD, קיים ראיונות מעמיקים ומקיפים ובחן 140 בקשות מקלט שהגישו יוצאי דארפור וחבל הרי הנובה.

בהתאם לנוהל הטיפול במבקשי מקלט, ולאחר השלמת כתיבת הערכת יחידת ה-RSD (Assessment), יועברו חלק מן הבקשות שנבחנו והוערכו, ואשר על פני הדברים מבססות עילה למקלט מכוח אמנת הפליטים, לדיון הוועדה המייעצת לענייני פליטים לשר הפנים (להלן: הוועדה), וכי בישיבתה הקרובה של הוועדה, בחודש מרץ 2019, תייחד הוועדה את דיוניה לבחינת בקשות מקלט אלו.

41. המשיבים הוסיפו ועדכנו בהודעתם מיום 22.2.19 כי במקביל, נמשכת הכשרת הצוות המיוחד של יחידת ה-RSD, וכן נמשכות הפעולות הנוגעות לאיסוף חומרים וגיבוש סקירה מקיפה באשר למצב העדכני בסודן. עוד צוין כי לאחר שנבחנו 140 בקשות, כאמור לעיל, נמצא כי לצורך השלמת המיפוי והאפיון של סוגי בקשות המקלט שהגישו יוצאי דארפור וחבל הרי הנובה, תוך התייחסות לטענות השונות המועלות בהן ובדגש על נסיבות המגבשות במובהק עילת פליטות, יש להוסיף ולבחון עוד כ-100 בקשות מקלט, על מנת להעמיד תשתית עובדתית מקיפה לקביעת הקווים המנחים להכרעת בקשות המקלט של קבוצה זו. כן נמסר כי אפיון זה יסייע וישמש את מקבלי החלטות לצורך קביעת המתווה הכולל להכרעה בבקשות המקלט של קבוצה זו; יאפשר קביעת סדרי עדיפויות לצורך הכרעתן של בקשות המקלט בקרב קבוצה זו, שאינה עשויה מקשה אחת; ואף יסייע בגיבוש הערכה מדויקת יותר של לוחות הזמנים הצפויים להכרעת כלל בקשות המקלט של קבוצה זו, ולמשמעויות הנלוות ללוחות זמנים אלו.

בהקשר זה צוין, עוד באותו מועד ובעקבות עבודת הצוות המיוחד, כי ישנם הבדלים בין בקשות המקלט השונות, כאשר חלקן אכן נראות (על-פני הדברים) כמבססות באופן מובהק יותר מזולתן עילה למקלט מכוח אמנת הפליטים.

42. עוד צוין בהודעת המשיבים מיום 22.2.19, כי בשים לב להערכת רשות האוכלוסין את קצב הטיפול בבקשות המקלט בעת הזו, הובא הנושא בכללותו, לרבות הערות בית המשפט הנכבד ובפרט נושא לוחות הזמנים הצפויים להכרעה פרטנית בבקשות המקלט, לידיעתו של היועץ המשפטי לממשלה, והנושא עתיד להיבחן במסגרת דיון, שייקבע במועד קרוב, בראשות דרגים בכירים ביועץ המשפטי לממשלה.

43. בנוסף לאמור, התייחסו המשיבים בהודעתם מיום 22.2.19 גם לסוגיית מעמדם של מבקשי המקלט יוצאי דארפור וחבל הרי הנובה בתקופת הביניים ועד להשלמת הטיפול בבקשות המקלט. כך נמסר, כי בהתאם לפסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, בשבתו כבית משפט לערעורים מנהליים, מיום 26.11.18, שניתן בשלושה ערעורים שהדיון בהם אוחד (עמ"נ 64239-01-18, עמ"נ 7238-10-18, עמ"נ 34307-09-18), ניתנה ביום 10.1.19 החלטת שר הפנים כי בתקופת הביניים יינתנו למבקשי המקלט מדארפור ומחבל הרי הנובה רישיונות לפי סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל. החלטה זו ניתנה בשים לב לבחינת יחידת ה-RSD באותם ימים לצורך מיפוי ואפיון בקשות המקלט האמורות וכן נקבע כי בתום הליך הבדיקה ולא יאוחר מ-45 יום מיום מתן החלטה יובאו לפני השר ממצאי הבחינה של הצוות המיוחד, לצורך בחינה והערכה מחודשת של החלטה זו.

העתק החלטת השר מיום 10.1.19 צורף כנספח מש/2 להודעה מיום 22.2.19.

עוד צוין, כי לאחר ששר הפנים שב ונדרש לעניין, בהחלטתו מיום 19.2.19 לא מצא השר להורות על שינוי כלשהוא ברישיונות שניתנים למבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה בתקופת הביניים ועד להשלמת הטיפול בבקשות המקלט. כמו כן, קבע שר הפנים כי הסוגיה שבנדון וממצאים מעודכנים של עבודת הצוות המיוחד, יובאו להחלטה מעודכנת בסוף חודש אפריל 2019.

העתק החלטת השר מיום 19.2.19 צורף כנספח מש/3 להודעה מיום 22.2.19.

44. ביום 18.3.19 התקיים דיון נוסף בעתירות, במהלכו נשמעו טיעוני הצדדים וכן נמסרה הסכמת המדינה להצעת בית המשפט הנכבד לפיה מעתה לאילך יוארכו הרישיונות הזמניים שניתנים למבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה בהתאם לחוק הכניסה לישראל, לתקופה של שנה בכל פעם.

לאחר הדיון, ביום 19.3.19 החליט בית המשפט הנכבד על הוצאת צווים-על-תנאי בכל אחת מהעתירות, כמפורט לעיל.

45. ביום 9.7.19 הגישו המשיבים הודעה ובקשה מטעמם, בה ביקשו לקבוע את העתירות לדיון בהתנגדות למתן צו-מוחלט ולהאריך את מועד הגשת תצהירי התשובה. כמו-כן, המשיבים עדכנו במסגרת בקשה זו על אודות החלטות נוספות שהתקבלו על-ידי הדרג המדיני, בראי הגשת בקשה זו.

46. עוד עדכנו המשיבים בהודעתם מיום 9.7.19 אודות תמורות משמעותיות שחלו בסודן, החל מחודש אפריל 2019, לפיהן וכפי שנמסר ממשרד החוץ לאור מקורות המידע ובהסתמך על פרסומים גלויים, לאחר שהחלו בסודאן מחאות המונים בעיקר בבירה ח'רטום, אלו הביאו בשיאן להדחת נשיא סודאן ב-30 השנים האחרונות, עמר אלבשיר, על ידי הצבא. הנשיא המודח הושם בכלא, ואילו ההמונים החריפו את מחאתם כנגד "המועצה הצבאית הזמנית" שתפסה את השלטון במקומו בטענה להפיכה צבאית שהשתלטה על המהפכה העממית. הצבא ומליציות הפועלות לצדו (כוחות אשר היו מעורבים ברצח העם בדארפור) דיכאו את ההפגנות והמפגינים ביד קשה, דבר אשר הוסיף חוסר וודאות פוליטי ושלטוני במרכז המדינה לחוסר היציבות השורר גם כן בחבלי הסכסוך בפריפריה של המדינה: דארפור, דרום כורדופאן והנילוס הכחול.

עוד נמסר, כי בדיווחים שונים, אשר מועברים על ידי תקשורת וגורמי או"ם הפועלים בסודאן, עולה כי מאז ראשית חודש יוני 2019, נהרגו כמאה בני אדם לפחות במסגרת דיכוי המרי האזרחי על ידי כוחות הביטחון השולטים ומליציות שונות. עוד עלו דיווחים רבים כי במסגרת דיכוי המרי בוצעו מעשי אינוס קשים ואף העלמת גופות. יודגש, כי המיליציה המרכזית שכנגדה מועלות טענות אלה, היא אותה המיליציה שלה מייחסים הלכה למעשה את ביצוע פשעי המלחמה בחבל דארפור על ידי שבטים ערביים כנגד שבטים אפריקאים בשנים עברו (כוחות התמיכה המהירים - RSF שהתפתחו משורות הג'יג'ויד).

כן צוין כי בקהילה הבינלאומית עוקבים בדאגה אחר ההתפתחויות בסודאן ואחר גורמי מפתח בזירה הסודאנית המתהווה. כמו כן, בכירים באו"ם שבו וקראו למעבר מהיר לשלטון אזרחי בסודאן תוך גינוי האלימות הקשה מצד גורמי הביטחון והצבא במדינה.

47. בהודעת המשיבים מיום 9.7.19 נמסר עוד, כי ביום 5.7.19 הודיעו בתקשורת גורמים מתווכים בינלאומיים, ובראשם אתיופיה והאיחוד האפריקאי, כי הושג הסכם בין "המועצה הצבאית הזמנית" בסודן לבין ארגוני המפגינים והאופוזיציה במטרה להביא לסיום המחאות האזרחיות ולהפסקת מאמצעי דיכויין בכוח.

עוד הודיעו אותם גורמים מתווכים – כעולה מפרסומים בתקשורת, על הקמת מועצה ריבונית משותפת, שתנוהל ברוטציה ותשלוט במדינה במשך תקופת מעבר של 3 שנים, עד לקיומן של בחירות (בשנת 2022). עוד דווח כי הסכם רשמי בין הצדדים צפוי להיחתם בימים הקרובים, נכון לאותה העת.

בעקבות דיווחים אלה בירכה הקהילה הבינלאומית ומדינות האזור על ההישג. מזכ"ל האו"ם אף פרסם הודעה מטעמו (5.7.19) במסגרתה בירך על ההסכם בין הצדדים והביע סולידאריות והדגיש את המחויבות של האו"ם לסייע בתהליך הפיוס בין הצדדים. בתוך כך, חשוב לציין כי שתי מיליציות מחבל דארפור דחו את ההסכם בין הצדדים בטענה כי המיליציות מחבלי הלחימה אינן זוכות לייצוג הולם במסגרתו, וכי טרם ברורה עמידותו של ההסכם ומידת יישומו לאחר כניסתו לתוקף.

יודגש, כי ממקורות המידע הגלויים עולה שבמהלך כל תקופת המחאה האזרחית שתוארה לעיל, גורמים שמוצאם מחבל דארפור השוהים בחבלי ארץ אחרים, לקחו חלק פעיל במחאה העממית תוך שימת דגש על הסבל הרב שנגרם להם במהלך תקופת שלטונו של אלבשיר, האחראי על רצח העם שבוצע בחבל דארפור. כמו כן, בחבל דארפור עצמו התקיימו לאורך תקופה זו הפגנות ומחאות רבות שדוכאו אף הן ביד קשה. על רקע חוסר הוודאות הכללית במדינה, דווח כי בכוונת כוח האו"ם הפועל בו, UNAMID, להשהות את הסגת כוחותיו שתוכננה מן האזור, זאת בהתאם להחלטת מועצת הביטחון שהתקבלה בנושא בסוף חודש יוני 2019.

כך, כי על פי דיווחים באמצעי התקשורת וארגונים בינלאומיים, סודן ניצבת בפני תקופה של שינויים פוליטיים שעלולים להיות מאופיינים בחוסר יציבות שלטונית. זאת, בדגש על התקופה הקרובה בה עתיד להיכנס לתוקפו באופן רשמי ההסכם בין הצדדים, אשר בשלב זה לא ברורה עמידותו וכיצד ייושם, לרבות בתקופת המעבר בהן המועצה הריבונית המשותפת תנסה לבסס את שלטונה במדינה. שינויים אלה טומנים בחובם כאמור פוטנציאל לשינוי, אך יחד עם זאת גם סכנה להתדרדרות ולחוסר יציבות במציאות השלטונית בסודן בכלל, וביחסם של הכוחות השולטים במדינה לאוכלוסייה השבטית הלא ערבית בחבל דארפור אשר מנהיגיה דחו את ההסכם וההבנות כאמור.

עוד צוין בהודעת העדכון האמורה, כי משרד החוץ אף פנה למספר מדינות על מנת לבחון את יחסן לשינויים בסודן לאחר הדחת הנשיא אלבשיר. מהתשובות שהתקבלו ניכר כי גם במדינות השונות עוקבים אחר המצב במדינה, אך טרם שינו מדיניותן בסוגיות שעל הפרק.

48. בנסיבות אלה, עמדו המשיבים על הקושי המובנה שהתעורר בקידום הכרעות פרטניות בבקשות המקלט שהוגשו, שכן טרם התגבשה תמונת מצב ברורה דיה באשר לנעשה בסודן. אי-הוודאות ביחס למצב הדינמי בסודן והשלכותיו על הליך בחינת בקשות המקלט הפרטניות אינו מאפשר, מאז ועד העת הזו, למצות את הליך גיבוש הקווים המנחים לבחינת בקשות המקלט של יוצאי סודן וכן לברר את הבקשות הפרטניות ולהכריע בהן.

לפיכך, ועד להתבהרות התמונה העובדתית, בא שר הפנים לכלל החלטה, כי בעת הזו אין אפשרות להכריע באופן פרטני בבקשות המקלט; וכי נכון יהיה להפנות את עובדי יחידת ה-RSD שעסקו בבחינת בקשות אלה לבחינת בקשותיהם של מבקשי מקלט אריתריאים. זאת, בין היתר, בשים לב לכך שגובשו קווים מנחים להכרעה בבקשות המקלט שהגישו יוצאי אריתריאה.

49. עוד עדכנו המשיבים בהודעה מיום 9.7.20 כי נושא קצב הטיפול בבקשות המקלט בכללותו, לרבות הערות בית המשפט הנכבד והחלטתו על מתן צווים-על-תנאי, ובפרט נושא לוחות הזמנים הצפויים להכרעה פרטנית בבקשות המקלט, הובאו לפתחו של היועץ המשפטי לממשלה. בתוך כך, עדכנו המשיבים כי ביום 12.6.19 התקיים דיון בראשות היועץ המשפטי לממשלה ובהשתתפות דרגים בכירים בקרב הגורמים הרלוונטיים במדינה.

בהמשך לכך, התקיים ביום 18.6.19 דיון בראשות ראש המל"ל ובהשתתפות גורמי מדיניות בכירים, בו נדון הטיפול בבקשות המקלט מושא העתירות דן וכן בבקשות המקלט של יוצאי אריתריאה. בהמשך לדיונים אלו, התקיימו שתי ישיבות בראשות ראש הממשלה, בהן השתתפו שר הפנים, היועץ המשפטי לממשלה, ראש המל"ל, מנכ"ל רשות האוכלוסין וכן גורמי מקצוע רלוונטיים נוספים.

50. בהודעת העדכון מיום 9.7.19, מסרו המשיבים כי במסגרת הישיבה שהתקיימה בראשות ראש הממשלה ביום 4.7.19, הוחלט כי הכיתוב המופיע על גבי הרישיונות שניתנים למי שהינם יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה ואריתריאה ישונה, כך שיוסר הכיתוב "רישיון זה אינו מהווה רישיון עבודה", באופן שעולה בקנה אחד עם המדיניות הנוהגת כיום. רישיונות עדכניים ללא הכיתוב האמור החלו מונפקים החל מחודש ספטמבר 2019, במעמד חידוש הרישיונות, במנהל האכיפה והזרים ברשות האוכלוסין. כן הוזכר, כאמור לעיל, כי במסגרת הדיון מיום 18.3.19 הסכימו המשיבים להצעת בית המשפט הנכבד לפיה מעתה ואילך יוארכו הרישיונות הזמניים שניתנים למבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה, בהתאם לסעיף 2(א)5 לחוק הכניסה לישראל, לתקופה של שנה כל פעם.

עוד הוחלט בישיבה האמורה, על מתן מעמד מסוג ב/1 לקבוצה של 300 מבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה, בהתאם לקריטריונים שייקבעו על ידי שר הפנים.

51. במצב דברים זה ועל רקע הליכי הבחירות הכלליות לכנסת שהתקיימו באותה העת, ביקשו המשיבים - על דעת הדרג המדיני והיועץ המשפטי לממשלה - כי העתירות ייקבעו לדיון בפני הרכב במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020, תוך שתצהירי התשובה יוגשו עד 45 יום לפני הדיון.

כל זאת, על מנת שיתאפשר לדרג המדיני שייבחר וליועץ המשפטי לממשלה למצות את גיבוש המענה לצווים על-תנאי עליהם הורה בית המשפט הנכבד, ובתוך כך, יאפשר גם לגורמים הרלוונטיים בקרב המשיבים להמשיך ולהידרש למצב הדברים העדכני בסודן ולמשמעויות הנגזרות ממנו על ענייני של העתירות ועל עמדת המדינה בתצהירי התשובה.

52. ביום 18.7.19 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד (כב' הנשיאה א' חיות) לפיה :

"המזכירות תקבע דיון בהתנגדות לעשיית הצו-על-תנאי לצו מוחלט עד סוף שנת 2019. המשיבים יגישו את תצהירי התשובה מטעמם 21 ימים לפני מועד הדיון שייקבע."

53. ביום 27.8.19 וביום 9.9.19 הגישו המשיבים הודעות מעדכנות בהן נמסר אודות הקריטריונים ליישום ההחלטה בדבר מתן מעמד מסוג ב/1 לקבוצה של 300 מבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה. כך נקבע כי המעמד יינתן למי שזוהו כיוצאי חבל דארפור או חבל הרי הנובה אשר פנו והגישו בקשה לקבלת מקלט מדיני בישראל ואשר עומדים באחד משלושת התנאים הבאים :

1. נשים

2. גברים בגיל 40 ומעלה שהגיעו לישראל עד שנת 2012 (כולל).

3. גברים בגיל 39 שנכנסו לישראל עד סביב חודש יולי 2010.

עוד צוין, כי המעמד יינתן בכפוף להיעדר מניעה ביטחונית או פלילית.

54. ביום 12.11.19 הוגשה בקשה מטעם המשיבים, לפיה נכון למועד הגשתה טרם הורכבה ממשלה חדשה, כאשר הממשלה הנוכחית מכהנת מעיקרון הרציפות, על כל ההגבלות הידועות הנלוות לתקופת כהונה שכזו. עוד הובהר כי בכוונת היועץ המשפטי לממשלה להביא את הסוגיה לפתחו של הדרג המדיני ללא דיחוי בממשלה שתיכון; וזאת בשים לב לנסיבות העניין, להערות בית המשפט הנכבד ולמצב הדברים אשר לעמדת היועץ מצריך פתרון.

בהינתן כל זאת, ועל מנת לאפשר למשיבים להציג עמדה עדכנית במענה לצווים-על-תנאי, וכן על מנת לאפשר לדרג המדיני בממשלה שתוקם להידרש למורכבותן ורגישותן של הסוגיות מושא העתירות, ביקשו המשיבים כי בית המשפט הנכבד ידחה את מועד הגשת תצהירי התשובה מטעם המשיבים וכן את מועד הדיון שנקבע. עוד ביקשו המשיבים כי בית המשפט הנכבד יורה על הגשת תצהירי התשובה 60 יום לאחר כינון הממשלה ועל קביעת מועד הדיון בהתנגדות לצו-מוחלט לאחר מכן, בכפוף לאילוצי יומן בית המשפט הנכבד.

55. ביום 18.11.19 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד לפיה :

"בנסיבות החריגות שנוצרו, כמפורט בבקשה, יידחה הדיון הקבוע בעתירות

ליום 9.12.2019.

התיק יעלה לתזכורת פנימית ביום 1.1.2020 ובאותו מועד יוחלט על המשך

הטיפול בעתירה."

56. ביום 31.12.19 הוגשה בקשה מטעם העותרים בבג"ץ 4630/17 :

"א. להורות למשיבים להגיש תצהירי תשובה ולקבוע דיון בצו על תנאי שהוצא בעתירה דנן ביום 19.3.19 בהקדם האפשרי;
 ב. לחלופין, להורות על מתן צו ביניים לפיו יינתנו רשיונות מסוג א/5 לעותרים וכן לכל מבקש מקלט יוצא דרפור אשר הגיש את בקשתו למקלט עד למועד הגשת העתירה (לפני שנתיים וחצי), ורשיונות מסוג ב/1 לכל יתר מבקש המקלט יוצאי דרפור."

57. ביום 22.1.20 הוגשה תגובת המשיבים במסגרתה חזרו המשיבים וציינו – כפי שעמדו בהודעותיהם ובבקשותיהם עד לאותו מועד – כי נושא קצב הטיפול בבקשות המקלט בכללותו, לרבות הערות בית המשפט הנכבד והחלטתו על מתן צווים-על-תנאי, ובפרט נושא לוחות הזמנים הצפויים להכרעה פרטנית בבקשות המקלט ומעמד מבקשי המקלט עד להכרעה בבקשותיהם הפרטניות, הובאו לפתחו של היועץ המשפטי לממשלה וכן הדרג המדיני הבכיר ביותר, אשר נדרש לעניין. בשים לב למכלול הנסיבות שפורטו בתגובה זו, נטען כי יש לדחות את בקשות העותרים לקביעת דיון דחוף וכן למתן צו ביניים.

58. ביום 30.1.20 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד (כב' הנשיאה א' חיות) בבקשת העותרים בבג"ץ 4630/17 לפיה :

"1. נוכח פיזור הכנסת ה-22 הנסיבות החריגות עליהן עמדנו בהחלטה מיום 18.11.2019 עומדות בעיני ועל כן אין מנוס מלדחות את בקשת העותרים בבג"ץ 4630/17 לקביעת דיון דחוף בעתירות.

2. דין הבקשה לצו ביניים להידחות מן הטעם שהצו המבוקש הוא למעשה בקשה למתן צו עשה הזהה ברובו לסעד בצו על תנאי מיום 19.3.2019 ככל שהוא מתייחס לבג"ץ 7552/17 (ראו בג"ץ 2189/10 המטה למען ארץ ישראל נ' מפקד מחוז ירושלים, משטרת ישראל, פסקה 6 (23.3.2010)).

3. כתבי התשובה מטעם המשיבים יוגשו עד ליום 1.7.2020"

59. ביום 17.3.20 הוגשה בקשת העותרים בבג"ץ 4630/17 לעיון מחדש בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 30.1.19, לנוכח שינוי הנסיבות הקיצוני הנעוץ במשבר שנוצר עקב התפרצות נגיף הקורונה.

60. ביום 5.4.20 הוגשה תגובת המשיבים ובה נמסר אודות הפעולות שמקיימים המשיבים לטיפול ומתן מענה בסוגיות הנוגעות לכלל אוכלוסיית המסתננים וחסרי המעמד בתקופת ההתמודדות עם התפרצות נגיף הקורונה, שהיא נושא מורכב החורג מענייני של העתירות שבכותרת. על רקע מכלול הנסיבות שפורטו בתגובה זו כמו גם הנימוקים והטעמים לדחיית בקשתם הקודמת של העותרים למתן צו ביניים, שצוינו בתגובת המשיבים מיום 22.1.20, נטען כי יש לדחות אף את בקשת העותרים לעיון מחדש.

61. ביום 7.4.20 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד (כב' הנשיאה א' חיות) לפיה:
 "לאחר עיון בבקשת העותרים לעיון חוזר בבקשתם למתן צו ביניים ובתגובת המשיבים לבקשה, לא ראינו מקום לשנות מההחלטה מיום 30.1.2020, מהטעם האמור בפסקה 2 להחלטה האמורה.
 ככל שהצעדים הננקטים בידי המדינה, כמפורט בתגובה מטעם המשיבים לבקשה, אין בהם ליתן מענה הולם לקשיים עמם מתמודדים העותרים עקב מצב החירום הנוכחי, בידם לפעול בנפרד למיצוי זכויותיהם בהתייחס לבעיות הקונקרטיות שבהן מדובר."
62. ביום 1.7.20 הוגשה בקשה מטעם המשיבים להארכת מועד הגשת תצהירי התשובה מטעמם. בבקשה נמסר כי כידוע, ביום 2.3.20 נערכו הבחירות לכנסת ה-23, ואולם ממשלה חדשה הושבעה רק ביום 17.5.20. עוד צוין בבקשה, כי הממשלה החדשה החלה כהונתה על רקע התמודדות המדינה עם התפשטות נגיף הקורונה, על כל ההשלכות הנגזרות מכך על פעילותה.
 על רקע מצב דברים חריג זה, לפיו לא עלה בידי גורמי המשיבים להשלים את המלאכה הנדרשת לצורך גיבוש המענים לצווים-על-תנאי, וזאת חרף מספר דיונים רבי-משתתפים שיועדו לנושא, לרבות ישיבה רחבה שהתקיימה אך ביום 28.6.20, ושיח נוסף שהתקיים בעקבותיה עם הגורמים ביום 29.6.20, לרבות דרג מדיני בכיר, התבקש בית המשפט הנכבד לדחות את המועד להגשת תצהירי התשובה מטעם המשיבים כך שאלו יוגשו עד ליום 17.8.20. בית המשפט הנכבד נעתר לבקשת המשיבים בהחלטתו מיום 5.7.20.
63. ביום 16.8.20 הוגשה על ידי המשיבים בקשה נוספת להארכת מועד בת שמונה ימים ועד ליום 25.8.20, וזאת על מנת לאפשר לדרג המדיני והמשפטי הבכיר ביותר להשלים את ההידרשות לעניין, אחר קיומם של מספר דיונים רבי-משתתפים, לרבות דיון בראשות היועץ המשפטי לממשלה ושר הפנים ובהשתתפות גורמים רלוונטיים מרשות האוכלוסין וההגירה, משרד החוץ, המטה לביטחון לאומי ומשרד המשפטים. בית המשפט הנכבד נעתר לבקשה זו בהחלטתו מיום 19.8.20.
64. אחר דברים אלה, וסקירת השתלשלות האירועים במסגרת הטיפול בעתירות, ולאחר שהובאו הדברים בפני הדרג המדיני הבכיר ביותר, יבקשו המשיבים להביא עמדתם להלן.

עמדת המשיבים

65. כפי שצוין ופורט לעיל, הסוגיה הנוגעת לאופן הטיפול וההכרעה בבקשות מקלט של סודנים יוצאי חבל דארפור וחבל הרי הנובה מהווה חלק מהטיפול בתופעת הסתננות במסגרת מדיניות ההגירה. סוגיה זו על היבטיה השונים, מורכבותה ורגישותה, הובאה לאורך השנים בפני הדרג המשפטי והמדיני הבכיר ביותר אשר נדרש לעניין.

66. בתוך כך, אף במסגרת גיבוש המענה לצווים-על-תנאי התקיימו בנושא מספר דיונים רבי-משתתפים. ביום 14.7.20 התקיים דיון בראשות היועץ המשפטי לממשלה ושר הפנים ובהשתתפות גורמים רלוונטיים מרשות האוכלוסין וההגירה, משרד החוץ, המטה לביטחון לאומי ומשרד המשפטים. לאחר מכן, הובא הנושא בפני ראש הממשלה.
67. במסגרת זו, נדרשו המשיבים למצב הדברים העדכני בסודן וכן למשמעויות ולהשלכות של מצב זה על הליך בחינת בקשות המקלט הפרטניות, לרבות האפשרות לאמץ קווים מנחים והנחיית הוועדה המייעצת לענייני פליטים בהתאם.
68. נבקש עתה לעמוד להלן על תמונת המצב העדכנית ביחס לסודן, וזאת כפי שנמסר ממשרד החוץ בהסתמך על פרסומים גלויים ובהתבסס על דיווחים במקורות מידע פומביים ומהימנים, בין היתר דו"חות מומחים, חוות דעת של סוכנויות או"ם ומכוני מחקר.
69. כפי שנמסר ממשרד החוץ, סודאן נמצאת כיום בעיצומו של תהליך של תמורות ושינויים חיוביים ומשמעותיים, הן במישור הגיאופוליטי והן במישור של מכלול היחסים עם מדינת ישראל. שינויים אלה טומנים בחובם הזדמנויות ותקוות לעתיד טוב יותר למדינה ולאזרחיה ולקשרים אפשריים בין שתי המדינות.
70. לצד זאת, כפי שיפורט להלן, על התמורות והתקוות הרבות שתולה הקהילה הבינלאומית בשלטון הזמני בסודאן מעיבים אתגרים שונים המייצרים חוסר יציבות פנימית במדינה הן במישור הכלכלי, הן במישור הבריאותי (התמודדות עם מגפת הקורונה). בנוסף, חרף מאמצי הפיוס המתקיימים בימים אלה בעיקר מול ארגוני מורדים מחבל דארפור (כמו-גם מגעים מתמשכים מול ארגוני מורדים מהחבלים דרום כורדופאן/הרי הנובה והנילוס הכחול), המתיחויות האתניות בין מיליציות ערביות לבין אוכלוסיות אפריקניות מקומיות, ממשיכות לאפיין את מציאות החיים היום-יומיים בחבלי ארץ אלה, ובחבלים פריפריאליים נוספים.
71. כשנה מאז הודח הנשיא עומר אלבשיר על-ידי הצבא, ובתמיכת מחאה עממית נרחבת, התגבש בסודאן שלטון זמני שישלוט לתקופה של 36 חודשים עד לקיומן של בחירות דמוקרטיות במדינה בשנת 2022. שלטון זה מבוסס על שיתוף פעולה בין גורמי צבא לכוחות אזרחיים, אשר מבצע רפורמות שונות מבית, ונוקט קו פרגמטי למדי בזירה האזורית.
- הנהגת סודאן החדשה חותרת להתנער ממאפייני המשטר הדיקטטורי והאסלאמיסטי הישן; ובהתאם ביטלה חקיקה אסלאמית נוקשה (בין היתר, כזו שפגעה במיעוט הנוצרי), פתחה בהליכים משפטיים נגד הנשיא לשעבר ומקורביו, תוך הבעת נכונות לשיתוף פעולה ואף להסגרת מבוקשים ל-ICC.
- כל אלה מהווים, לעמדת גורמי המקצוע במשרד החוץ, תמורות חיוביות ביחס למציאות החיים בסודאן ויש בהם ללא ספק תקווה לשינוי ולעתיד טוב יותר למדינה ולאזרחיה.

72. יודגש, כי באשר ליחסה של סודאן הרשמית לישראל, חלו, גם כן, שינויים חיוביים, אשר מצאו ביטוי בפגישה ראשונה מסוגה בין ראש הממשלה לבין יו"ר המועצה הריבונית העליונה של סודאן, הגנרל עבד אלפתח בורהאן, באוגנדה, בחודש פברואר 2020.

באחרונה, בהשפעת ההסכמה על נרמול היחסים בין ישראל לבין מדינות איחוד האמירויות, נשמעו הצהרות פומביות של גורמים נוספים בזירה הסודאנית בדבר נכונות לכוון קשרים רשמיים עם ישראל. שינוי חיובי זה עומד בניגוד מובהק ליחסה של ההנהגה בעידן בשיר, שבמשך השנים נודעה בעוינותה כלפי ישראל, ובקשריה עם ארגוני טרור פלסטינים. סודאן כיום מהדקת קשריה עם מדינות ערביות פרגמטיות (סעודיה ומדינת איחוד האמירויות), מפגינה ריחוק ממדינות המזוהות עם תנועת האחים המוסלמים, ומשמרת את הנתק, שנוצר עוד בעידן בשיר, אל מול איראן.

73. יצוין, כי בעת האחרונה ניכרת נכונות גוברת של הממשל האמריקני לפעול להסרת שמה של סודאן מרשימת המדינות תומכות הטרור של מחלקת המדינה האמריקנית (ה-SSTL) דבר אשר עשוי להשפיע במידה נכרת על התפתחות הכלכלה הסודאנית וכל הנוגעים בדבר מקווים כי יהיה בכך כדי להביא בשורה משמעותית בכל הנוגע לעתידה של סודאן. אולם, יש לתת את הדעת על כך שהמהלך טרם הושלם, ואפשר שימשך זמן.

74. נוסף על כך, הובילה ממשלת סודאן למינוי מושלים אזרחיים במקומם של מושלים צבאיים במחוזות המדינה, וכאמור לעיל, פועלת לקידום תהליך פיוס מול ארגוני מורדים בחבלים פריפריאליים שונים, תהליך חיובי ביסודו באם יצלח את מבחן הזמן. טקס חתימת הסכם פיוס רשמי עם מספר ארגונים דארפורים התקיים ב-31.8 בגיובה, בירת דרום-סודאן במעמד ראש ממשלת סודאן, לאחר שביום 28.8.2020 נחתם הסכם בראשי תיבות בין הצדדים.

75. ברי, כי מוקדם להעריך את השפעתו של הסכם זה, אשר נחתם היום. כמו כן, יש לציין כי טרם הושג הסכם עם הארגון המרכזי הפועל כיום בחבל דארפור ה-SLA-AW, בהנהגת עבד אל-ואחיד מחמד נור אשר מחרים את המשא-ומתן. ארגון זה המכונה – 'הצבא העממי לשחרור סודאן' – הוא ארגון המורדים האפריקני המרכזי הפועל בחבל דארפור ומהווה גורם מרכזי הנלחם במרכז החבל ומשכך לדברים עלולה להיות השפעה גם על העתיד והיציבות באזור זה בטווח הקצר ובטווח הארוך.

76. באופן דומה גם במקרה של המו"מ המתנהל מול ארגוני המורדים בחבל דרום-כורדופאן דווח על פרישתו של ארגון מרכזי מהשיחות (ארגון "הצבא העממי לשחרור סודאן – צפון"/N-SPLM בהנהגת עבד אל-עזיז חלו). זאת, בין היתר, על רקע הסתייגות מכך שמפקד ה-RSF - "כוחות הסיוע המהיר", כוחות המורכבים ממיליציות ערביות שהתפתחו מתוך המיליציות שביצעו את רצח העם בדארפור ("הגינ'וויד") – הוא הגורם המוביל את המשא-ומתן מטעם המשטר.

77. ביחס לשאלת יציבות המשטר ויכולתו לממש את הרפורמות בהן החל, יש לתת את הדעת על כך שהשלטון הנוכחי בסודאן הינו שלטון זמני בהגדרה, אשר עלה לאחר הפיכה צבאית בשילוב עם מחאה עממית וכי בסודאן צפויות להתקיים בחירות לשלטון קבע בשנת 2022.

בקהילה הביני"ל פועלים על מנת לוודא שהצבא וגורמי הביטחון יאפשרו לקיים את הבחירות ומנסים לסייע לחיזוקה של הממשלה האזרחית בסודאן (בין היתר, באמצעות פורום תורמות ביני"ל הנקרא פורום "ידידי סודאן").

78. בנוסף, כפי שעולה ממקורות המידע, השלטון הזמני בסודאן, מתמודד מאז נפילת משטר בשיר עם אתגרים גוברים במישורים הביטחוני, הפוליטי, הכלכלי והבריאותי, על רקע משבר הקורונה והמשבר הכלכלי המתמשך במדינה. אתגרים, אשר אף הם עלולים להקשות את המשך תהליך השינוי השלטוני שחוזה המדינה ואשר יש בהם כדי להשליך על השבריריות וחוסר היציבות המאפיינים את סודאן בעידן זה של תמורות ושינויים.

79. יצוין, כי הצבא נותר הגורם הדומיננטי במערכת השלטונית, ומתמונת המצב כפי שמתקפת במקורות המידע ומן הדיווחים עולה כי הגוף החזק כיום בסודאן הוא הכוח הפרה-מיליטריסטי, הפועל לצד הצבא, ומכונה "כוחות הסיוע המהיר" (RSF) – כאמור לעיל, כוח זה מורכב ממיליציות ערביות שהתפתחו מתוך המיליציות שביצעו את רצח העם בדארפור ("הגינג'ווידי") כנגד האוכלוסיות האפריקניות בחבל. מיליציות אלה פועלות גם כיום לדיכוי גורמים אזרחיים הן באזור הבירה ח'רטום והן במחוזות אחרים בסודאן, בהם חבל דארפור ודרום-כורדופאן.

80. על פי הנמסר ממשרד החוץ, עוד עולה ממקורות המידע כי בחבל דארפור שבו התבצע בראשית שנות האלפיים רצח עם לא מתקיימים בשנים האחרונות מעשי טבח המוניים כבעבר וחלה ירידה כללית בהיקף האלימות בשנים האחרונות בהשוואה לראשית המשבר, ואף חזרה מדודה של עקורים לבתיהם בחלק מהאזורים בתקופות מסוימות.

81. בשנה החולפת, ובמיוחד בחודשים האחרונים (מאי-אוגוסט 2020), נרשמו דיווחים לא מעטים על התדרדרות המצב הביטחוני בחבל דארפור, כמו גם בחבלים נוספים בפריפריה הסודאנית (בעיקר במזרח המדינה). כל זאת, על רקע המתרחשות האתנית המתמשכת בין המרכז הערבי-מוסלמי של סודאן, לבין אותם חבלים שתושביהם אפריקאים ברובם, בהם דארפור, דרום כורדופאן/הרי הנובה והנילוס הכחול. התדרדרות זו באה לידי ביטוי בעיקר במתקפות פנימיות של מיליציות ערביות כנגד אוכלוסייה אפריקאית, בין היתר במחנות פליטים, ומתפרצת בין היתר על רקע נושאים כלכליים וחקלאיים ובאופן שמוביל לגידול במספר העקורים בחבל ופליטים הנמלטים ממנו לצי'אד השכנה.

יש לציין כי דווח שכוחות ביטחון ממשלתיים נשלחו לאזורי העימות על מנת להשליט סדר וליישב סכסוכים, מה שמוביל לא אחת לרגיעה יחסית ומקומית. יחד עם זאת מוקדם לקבוע האם ניסיונות פיוס אלה של הממשלה אכן יחזיקו מעמד לאורך זמן.

82. בנוסף, יש ליתן את הדעת על כך שחלק מן העימותים מאופיינים במעורבות מסוימת של כוחות הביטחון הממשלתיים (ה-RSF, גורמי צבא וביטחון), כמו גם עימותים מקומיים פנים-קהילתיים, ובקרב קבוצות מורדים לוקאליות. יצוין כי יש קושי, ודאי בשים לב לזמינות המידע ונזילות תמונת המצב, לזהות את הגורמים החמושים בכל אירוע ולאמוד את מידת המעורבות של כוחות הביטחון הממשלתיים באירועים. יודגש, כי מדובר בחבל ארץ עצום (493,180 קמ"ר) שקשה להעריך בכל זמן נתון את המצב הביטחוני בתתי האזורים השונים שבו.
83. על פי מידע ממטה נציבות האו"ם לפליטים בזינבה (UNHCR), בראיית אנשי המקצוע של ה-UNHCR האמונים על חבל ארץ זה, המצב באזור כולו (סודאן, דארפור) נותר קשה ומורכב. בעוד שהיו תקוות לשיפור המצב בעקבות שינוי המשטר בסודאן, אשר הובילו להתחלה של שיח על חזרה מרצון, בעיקר מציאד לדארפור, נראה כי בשלב זה התפתחויות פוליטיות, בעיקר בדארפור, אינן מאפשרות זאת, והחזרות הללו מושעות בעת הזאת.
84. בצד זאת, ביום 4.6.20 אימצה מועצת הביטחון של האו"ם החלטה על שינוי אפיונו של כוח UNAMID מ"כוח שמירת שלום", הפועל ככוח חמוש בדארפור, ל"כוח בניית שלום", שלא יכלול חיילים, ויתמקד בסיוע לקידום תהליך השינוי הפוליטי בסודאן כולה (הכוח יקרא UNITMAS). כמובן שהתפתחות זו הפיחה תקווה רבה בציפייה לשינוי ולהטבת המצב בחבל דארפור, ובאה על רקע ההתייצבות היחסית באזורים שונים בו. יחד עם זאת ההתדרדרות היחסית במצב הביטחוני בחודשים האחרונים בהשתלבה עם האתגרים הבריאותיים והכלכליים עימה נדרשת סודאן להתמודד הובילו להחלטה על הארכת פעילות UNAMID במתכונתו הנוכחית עד סוף שנת 2020, ואף ייתכן שמעבר לכך, וניכר כי המדינות האירופיות החברות במועצת הביטחון של האו"ם מוטרדות מכך שהכוח החדש לא יעניק הגנה מספקת לאזרחים בחבל.
85. בסיכומם של דברים, ניתן לראות כי על פי ההערכות של גורמים שונים כמו גם דיווחים באמצעי התקשורת וסוכנויות הידיעות, סודאן עוברת תמורות ושינויים משמעותיים וחיוביים. עם זאת, היא ממשיכה להתאפיין בחוסר יציבות לאור העובדה שהשלטון עדין נמצא בתהליך גיבוש פנימי ומדובר בשלטון זמני בהגדרתו, ועל כן קשה להעריך בשלב זה על בסיס המידע הקיים כיצד תהליך זה יסתיים. זאת גם על רקע המשך המתיחות האתנית האתגרים הביטחוניים והכלכליים וההתמודדות עם מגפת הקורונה.
86. לעמדת המשיבים, בנסיבות אלה ולאור המצב העדכני בסודן, הרי שתמונת המצב באשר לנעשה בסודן טרם התבררה די הצורך ונותר אף כיום קושי מובנה בקידום הכרעות פרטניות בבקשות המקלט שהוגשו על רקע טענות רדיפה מצד שלטון בשיר, אשר הופל והוחלף לפני למעלה משנה.
87. אשר על כן, לעמדת המשיבים, אי-הוודאות ביחס למצב הדינמי בסודן אינה מאפשרת בעת הזו למצות את הליך גיבוש הקווים המנחים לבחינת בקשות המקלט של יוצאי סודן, וכן לברר את הבקשות הפרטניות ולהכריע בהן.

זאת, אף בשים לב ליסודות הקבועים באמנה, ובכלל זה שאלת קיומו של פחד מבוסס היטב מפני רדיפה; שאלת קיומה של רדיפה; שאלת מיהות גורם הרדיפה והיקף פרישתו הגיאוגרפית; השאלה האם עילת הרדיפה היא אחת מבין העילות המנויות באמנת הפליטים ביחס לנימוקי הבקשה הנטועים כאמור במשטר שהתחלף; כמו גם הקשר הסיבתי בין פחד זה לבין הימצאות מבקש המקלט מחוץ למדינתו; ושאלת העדר יכולתו של מבקש המקלט לזכות להגנת המשטר הנוכחי בסודן, בשים לב לתמורות שפורטו לעיל, בכל שטח הטריטוריה של סודן.

88. בנסיבות האמורות, סבורים המשיבים שלא ניתן להכריע בבקשות המקלט מושא עתירות אלו, הן בשל העובדה שהבקשות הפכו בינתיים ללא עדכניות בהיבטים מהותיים ומרכזיים שלהן, הן בשל העובדה כי מצב העניינים בסודן עודנו דינמי וטרם ניתן לקבוע האם התמורות החיוביות שחלות במדינה התקבעו, באופן שניתן יהיה לבחון ולהכריע לאורך את בקשות המקלט מושא העתירות.

אשר על כן, המשיבים יטענו כי בעת הנוכחית, אין מקום להפוך את הצו-על-תנאי הראשון למוחלט, וכך מתבקש בית המשפט הנכבד להכריע.

89. אשר לסעד מושא הצו-על-תנאי השני, שעניינו בסוגיית מעמדם של מבקשי המקלט יוצאי דארפור וחבל הרי הנובה בתקופת הביניים ועד להשלמת הטיפול בבקשות המקלט, יטענו המשיבים כי לאחר שהנושא נבחן על ידי הדרג המדיני הבכיר ביותר, נמצא כי אין מקום בעת הזו להורות על שינוי ברישיונות שניתנים לאוכלוסייה זו, מעבר לשינויים שעליהם כבר הוחלט – הארכתם לתקופה של שנה והסרת הכיתוב מהם בדבר איסור העבודה.

90. כפי שפורט לעיל כי הרישיונות הזמניים בהם מחזיקים כיום מבקשי מקלט מדארפור ומחבל הרי הנובה, מתחדשים מדי שנה, ותנאי הרישיון אינם כוללים איסור עבודה בארץ. לעומת זאת, מתן רישיון לשיבת ארעי מסוג א/5 שלא מטעמים הומניטאריים, כמוהו כמתן מעמד הזהה למעמד שניתן כאשר בקשה למקלט מתקבלת, וזאת עוד טרם שהוכרעה בקשת המקלט ואך בשל העיכוב במתן החלטה בבקשה.

רישיון ארעי מסוג א/5 הוא מטבעו רישיון הכולל מאפייני תושבות, הגם שהוא ניתן לפרק זמן מוגבל וחיידושו מותנה בעמידה בתנאים. זאת, בשונה מרישיונות זמניים וקצובים בהם, ככלל, מחזיקים זרים השוהים בישראל, לגביהם לא קיים אופק של השתקעות בארץ.

כך, לדוגמא, רישיונות הניתנים לזרים בישראל מחילים ככלל הגבלות שונות על תעסוקה בישראל, כניסה ויציאה מישראל; הענקתם וחיידושים מותנה בהעדר כוונה להשתקעות והוכחת תנאים נוספים לבד מהעדר מניעה פלילית וביטחונית; הם אינם מקנים זכויות סוציאליות (ראו לדוגמא רישיונות לצורכי לימודים הניתנים לסטודנטים (א/2), רישיונות עובדים זרים (ב/1) ועוד).

ואולם, רישיון ישיבת ארעי מסוג א/5 מקנה תעודת זהות ארעית ובהתאם המחזיק בו רשום במרשם האוכלוסין. בנוסף, מעמד מסוג א/5 מקנה זכויות סוציאליות שונות הכוללות את סל השירותים וההטבות המלא, כפי שניתן לתושב קבע בישראל. כך למשל: תושב ארעי רשום בביטוח הלאומי וזכאי לגמלאות המוסד לביטוח לאומי, זכאי לביטוח בריאות ממלכתי, זכאי לעבוד ולהתפרנס בישראל וכן זכאי להצביע בבחירות המוניציפאליות. ובכך רישיון מסוג א/5 מהווה, ככלל, רישיון הניתן לזרים אשר מצויים במסלול לבחינת השתקעותם בישראל, ולחלופין כי יש טעם הומניטארי לפני משורת הדין, המצדיק מתן מעמד זה.

91. יצויין, כי על פי הנתונים הקיימים ברשות האוכלוסין וההגירה מבין אוכלוסיית מבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור והרי הנובה, כ- 1,003 מחזיקים ברישיונות תושב ארעי מסוג א/5¹; כ- 451 מחזיקים ברישיונות לישיבת ביקור מסוג ב/1²; ו- 2,944 מחזיקים ברישיונות לפי סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל.³

92. אשר על כן, בשים לב למכלול הנסיבות המתוארות לעיל באשר לשינויים החיוביים במצב בסודן וכן בהינתן אופיו ומשמעותו של רישיון ארעי מסוג א/5, שהוא כאמור לעיל רישיון בעל מאפייני תושבות, סבורים המשיבים כי אין מקום להעניק בשלב זה, רישיון לישיבת ארעי מסוג א/5 למבקשי המקלט מדארפור ומחבל הרי הנובה, עד להכרעה בבקשותיהם הפרטניות למקלט מדיני.

93. עוד נציין, כי אך לפני ימים אחדים, ביום 24.8.2020 ביקר מזכיר המדינה האמריקני מייק פומפאו בישראל ונפגש עם ראש הממשלה, וכן עם ראש הממשלה החליפי ושר החוץ. במסיבת העיתונאים משותפת שקיימו ראש הממשלה ומזכיר המדינה האמריקני הודה ראש הממשלה נתניהו למזכיר המדינה על תרומתה הרבה של ארה"ב להשגת הסכם השלום בין ישראל לאיחוד האמירויות והוסיף כי במהלך הפגישה שוחחו הצדדים על המאמצים המושקעים לקידום הצטרפותן של מדינות נוספות להסכמים אלו והביע את תקוותו "שיהיו לנו חדשות טובות בעתיד. ייתכן אפילו בעתיד הקרוב". עם סיום ביקורו בישראל טס מזכיר המדינה האמריקני מייק פומפאו לסודן.

העתק מפרסום מסיבת העיתונאים באתר משרד ראש הממשלה, מצורף ומסומן מש/1.

בהקשר זה יצוין כי באופן חסר תקדים, מטוסו של מזכיר המדינה המריא מנמל תעופה בן גוריון וטס ישירות לנמל תעופה בחרטום, סודן, ללא עצירת ביניים, דבר שזכה לסיקור רב בתקשורת.

¹ הנתון כולל יוצאי חבל דארפור אשר קיבלו רישיון א/5 מכח החלטת שר הפנים משנת 2007; מכח החלטות הדרג המדיני בין השנים 2017 – 2018 אשר פורטו בכתב התשובה; מכח נהלי אשרות אחרים ברשות האוכלוסין וההגירה; ובמסגרת הליכים משפטיים.
² הנתון כולל יוצאי חבל דארפור אשר קיבלו רישיון ב/1 מכח החלטות הדרג המדיני אשר פורטו בכתב התשובה; מכח נהלי אשרות אחרים ברשות האוכלוסין וההגירה; ובמסגרת הליכים משפטיים.
³ יצויין כי על פי נתוני רשות האוכלוסין ישנם בנוסף כ- 250 יוצאי חבל דארפור והרי הנובה אשר מחזיקים ברישיונות מסוג א/5, ואולם אינם מבקשי מקלט.

ביום 25.8.2020 נפגש מזכיר המדינה פומפאו בחרטום עם יו"ר מועצת הריבונות של סודן, אלפתח אלבוהאן וראש ממשלת סודן עבדאללה חמדוכ. לאחר פגישתו עם יו"ר מועצת הריבונות של סודן, אלפתח אלבוהאן, פרסמה מחלקת המדינה האמריקנית הודעה כי בפגישה דנו, בין היתר, בקידום סוגיות אזוריות בעלות חשיבות משותפת, לרבות המשך העמקת היחסים הבילטרליים בין ישראל וסודן. עוד ציינה הודעת מחלקת המדינה, בין היתר, כי בפגישה הדגיש מזכיר המדינה את הצורך בתמיכה בינלאומית לחיזוק ההגנה על אזרחים באזור דארפור.

בנוסף, לאחר פגישת מזכיר המדינה האמריקני עם ראש ממשלת סודן עבדאללה חמדוכ ציינה מחלקת המדינה האמריקנית כי גם בפגישה זו דנו הצדדים בהתפתחויות החיוביות ביחסי סודן-ישראל. עוד צוין בהודעת מחלקת המדינה, בין היתר, כי מזכיר המדינה האמריקני הפציר בראש הממשלה חמדוכ להמשיך וליתן קדימות לסוגיית ההגנה על אזרחי דארפור וקבוצות מיעוט אחרות, וכן לדאוג כי אלו האחראים על ניצול והפרות זכויות אדם יישאו באחריות למעשיהם.

העתק מפרסום הודעות דובר מחלקת המדינה האמריקנית מצורף ומסומן מש/2.

כן יצוין כי בענייננו קיים גם מידע לגביו חלה תעודת חיסיון מטעמי פגיעה ביחסי החוץ של המדינה, חתומה בידי ראש הממשלה. ענינו של מידע זה מתייחס כאמור בתעודה: "...נוכח שינויים חיוביים ביחסי ישראל – סודן, אשר מצאו ביטוי בפגישת המנהיגים באנטבה ביום 3 בפברואר 2020 ובהצהרות שניתנו בסיומה, אני מביע את דעתי כי חשיפת מידע נוסף בנוגע ליחסים בין ישראל לסודן עלול לפגוע ביחסי החוץ של מדינת ישראל."

העתק תעודת החיסיון מצורף ומסומן מש/3.

94. לפיכך, בנקודת זמן רגישה זו, המדינה אינה סבורה שיהיה זה נכון לשנות ממצב הדברים הקיים ביחס למעמדם או תנאי שהייתם של נתיני סודן בישראל.

אחר דברים אלה, ישובו המשיבים ויציינו כי יהיו נכונים להציג את המידע החסוי בפני בית המשפט הנכבד במעמד צד אחד, ככל שימצא זאת בית המשפט הנכבד לנכון. זאת, אף אם תוגש עתירה לגילוי ראייה חסויה בהתאם לסדרי הדין המתאימים ואף בהנחה שתדחה עתירה מעין זו.

מטבע הדברים, נוכח אופיו של המידע החסוי, המשיבים יבקשו לציין כי ייתכנו התפתחויות בעניין. למותר יהיה לציין כי ככל שיהיו התפתחויות עד למועד הדיון בהתנגדות לעשיית הצו-על-תנאי לצו מוחלט, אשר יהיו רלוונטיות לעניין, תוגש בקשה מתאימה לבית המשפט הנכבד.

סיכום

95. על יסוד כל האמור לעיל, המדינה סבורה כי דינו של הצו על תנאי המופנה כלפי המשיבים בכל אחת מהעתירות, להתבטל, ודינן של העתירות להדיחות.

96. האמור בכתב התשובה ייתמך בתצהירו של מר שלמה מור יוסף, מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה, ובתצהירה של גב' איילת לוי חוקרת בכירה במרכז למחקר מדיני במשרד החוץ.

מסיבות טכניות, לא ניתן היה להחתים את המצהיר, מר שלמה מור יוסף, מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה, אך כתב תשובה זה עמד בפניו והוא קרא ואישר את הגשתו. לפיכך, נבקש כי יתאפשר לצרף את התצהיר החתום בימים הקרובים ולא יאוחר מיום 3.9.20.

היום,

י"א באלול תש"ף

31 באוגוסט 2020

הדס ערן, עו"ד

סגנית בכירה במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

רן רוזנברג, עו"ד

סגן בכיר במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

תצהיר

אני הח"מ, איילת לוי, ת.ז. 049036874 מצהירה בזאת כלהלן:

1. אני משמשת בתפקיד חוקרת בכירה במרכז למחקר מדיני במשרד החוץ.
2. תצהירי זה ניתן לתמיכה בכתב תשובה מטעם המשיבים בתיקי בג"ץ 4630/17 ובג"ץ 7552/17 (להלן – כתב התשובה).
3. העובדות המפורטות בסעיפים 68-85 לכתב התשובה, הנוגעות למשרד החוץ, הן אמת למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

אישור

אני הח"מ, רעות רוזנבלום, עו"ד, מאשר בזה כי ביום 31.8.2020 הופיעה בפני גבי 049036874, המוכרת לי אישית, ולאחר שהזהרתיה כי עליה לומר את האמת, שאם לא תעשה כן תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, חתמה בפני על תצהירה.

רעות רוזנבלום, עו"ד
מ"ר 85740

תוכן עניינים נספחים

שם הנספח	נספח
העתק מפרסום מסיבת העיתונאים באתר משרד ראש הממשלה	מש/1
העתק מפרסום הודעות דובר מחלקת המדינה האמריקנית	מש/2
העתק תעודת החיסיון	מש/3

מש/1

העתק מפרסום מסיבת
העיתונאים באתר משרד ראש
הממשלה

אירועים ונאומים ראש הממשלה נתניהו נפגש עם מזכיר המדינה האמריקני מייק פומפאו

ממשלה: הממשלה ה-35, בנימין נתניהו

תאריך פרסום: 24.08.2020

© צילום: קובי גדעון, לע"מ

ראש הממשלה בנימין נתניהו נפגש היום עם מזכיר המדינה האמריקני מייק פומפאו, בלשכת רה"מ בירושלים.

דברי ראש הממשלה בנימין נתניהו בהצהרות משותפות בתום הפגישה:

[תרגום מאנגלית]

"מזכיר המדינה פומפאו, ידידנו הנהדר מייק. טוב לראותך שוב בירושלים. ספרתי ואני חושב שזו פגישתנו ה-12 מאז שמונית למזכיר המדינה, וזה לא כולל עשרות רבות של שיחות טלפון. נפגשנו כאן בירושלים, בווינגטון ובמקומות רבים אחרים. כל פגישה אופיינה באותה ברית חזקה של ערכים שאפיינה את הפעילות שלך ואת הפעילות של ממשל טראמפ, ושמחזקת אף יותר את הברית ההיסטורית בין ארה"ב לישראל.

אני רוצה להודות לך ואני רוצה להודות לנשיא על כל מה שעשיתם למען ביטחונה של ישראל וכל מה שאתם עושים כדי לחזק את הידידות הזו. יש שני דברים גדולים שקרו מאז פגישתנו האחרונה. הראשון הוא שעמדתם נגד התוקפנות של איראן והפעלתם את מנגנון החזרת הסנקציות (Snapback Sanctions). אני רוצה לשבח אותך על שעשיתם זאת. אני חושב שאנשים צריכים להבין שהעסקה עם איראן נכשלה בדיוק כפי שצפינו. לא רק שהיא לא הפחיתה את התוקפנות של איראן, היא תדלקה והגבירה אותה. מאז שהסכם הגרעין נחתם, ראינו את איראן יוצאת מתוך המערה שלה ומאכלת מדינה אחר מדינה, מכוונת נגד מדינות באמצעות רקטות וטרור, ביזה, שוד ורצח - בכל רחבי המזרח התיכון ומעבר לו, כולל באזור שלכם.

לראות את מועצת הביטחון לא רק שלא מצטרפת למנגנון החזרת הסנקציות האמריקני, אלא אף מתנגדת לו, או עומדת בשוליים ולא מאפשרת את החרם על משלוחי נשק לאיראן – בעצם מסכימה לזה, אני חושב שזה שערורייתי. משמעות הדבר שהמשטר הזה יקבל טנקים, כלי טיס, טילים ומערכות הגנה נגד מטוסים - להמשך מסע התוקפנות שלו ברחבי האזור והעולם. זה פשוט מגוחך. אני רוצה לברך אותך על שאתה עומד נגד זה - אנחנו עומדים לצדך.

לפני לא מעט שנים הייתי צריך לעמוד, לפעמים לבד, נגד הסכם הגרעין עם איראן, מזהיר את העולם מפני תוקפנותה של איראן. זה כמובן השתנה עם השבעתו של הנשיא טראמפ, וכל מה שעשיתם מאז. חשוב לציין שהיום אנחנו שומעים מדינות במפרץ מדברות בתקיפות, כפי שאני עושה כעת. הייתי מציע לידידנו, במיוחד לידידנו באירופה, את הנקודה הבאה – כשעריבים וישראלים מסכימים על משהו, כדאי לשים לב. לכן, ברכות על עמדתכם, על החזרת הסנקציות ועל התנגדותכם המקיפה לתוקפנותה של איראן ולחיתרתה לנשק גרעיני.

הדבר השני שקרה הוא היסטורי באותה מידה והוא השגת הסכם השלום בין ישראל לאיחוד האמירויות – יצירת נורמליזציה מלאה בין ישראל ואיחוד האמירויות. זה קרה בתיווך הנשיא טראמפ, עם עזרתך, וזה הישג עצום לשלום וליציבות האזור. זה מבשר על עידן חדש שבו מדינות נוספות יוכלו להצטרף. דיברנו על זה ואני מקווה שיהיו לנו חדשות טובות בעתיד. ייתכן אפילו בעתיד הקרוב.

יש לנו שתיים מהכלכלות המתקדמות ביותר בעולם, שופעות חדשנות. ישראל ואיחוד האמירויות הערביות - זו התאמה טבעית. תמיכתה של ארה"ב הופכת את זה לדבר שיש לו השלכות בינלאומיות. זו הברית של המתונים נגד הקיצוניים. אלה שמשמשים באלימות ותוקפנות כדי לקדם את המטרות שלהם, נגד אלה שמאמינים שאפשר להציע עתיד טוב יותר לעמינו באמצעות שיתוף פעולה. זה מבשר על שינוי במזרח התיכון. זו הפעם הראשונה ב-25 השנים האחרונות שיש לנו הסכם שלום. אני רוצה להודות שוב לנשיא, לך ולממשל שלכם על שסייעתם לעשות את זה.

אני חייב להגיד באופן ברור שההסכם הזה לא כלל את הסכמתה של ישראל לשום עסקת נשק. אני לא יודע על שום עסקת נשק שהוסכם עליה. ייתכן שהיא נשקלת. העמדה שלנו לא השתנתה. שמעתי שוב ממזכיר המדינה פומפאו התחייבות חזקה מאוד שבכל מצב, ארה"ב תבטיח את היתרון האיכותי של ישראל. זה הוכח במשך ארבעה עשורים של שלום עם מצרים ושניים וחצי עשורים של שלום עם ירדן. ארה"ב עמדה בהבטחה הזו ואין לי ספק שהיא תמשיך לעמוד בזה. לכן, מייק, אני רוצה להודות לך על ידידותך ותמיכתך בחתירה לשלום ולביטחון שאנו למעשה משיגים. תודה לך וברוך הבא."

עוד הוסיף ראש הממשלה נתניהו:

"מזכיר המדינה דיבר על שיתוף הפעולה בנושא הקורונה. כמובן שארה"ב מובילה את העולם במאמץ הזה. ישראל עושה מאמץ משלה. אנחנו בודקים את האפשרות לשלב את המאמצים שלנו, לעבוד יחד על דרכים למציאת חיסון, בנוסף לדרכים אחרות להקל על המחלה הנוראית הזו. בתחום הזה כמו בכל תחום אחר, אין לנו חברים טובים מארה"ב. תודה לך אדוני מזכיר המדינה."

דף זה עודכן לאחרונה בתאריך 24.08.2020

מש/2

העתק מפרסום הודעות דובר
מחלקת המדינה האמריקנית

Travelers

★ ★ ★

Secretary Pompeo's Meeting with Sudanese Sovereign Council Chair General el-Burhan

READOUT**OFFICE OF THE SPOKESPERSON**

AUGUST 25, 2020

Share

The below is attributable to Spokesperson Morgan Ortagus:

Secretary of State Michael R. Pompeo met with Sudanese Sovereign Council Chair General Abdel Fattah el-Burhan today in Khartoum. Secretary Pompeo and General Burhan discussed the importance of the military's continued support for the civilian-led transitional government and Sudan's path toward democracy. The Secretary noted that the formation of the Transitional Legislative Council is a crucial step in Sudan's transition and stressed the need for international support to strengthen the protection of civilians in Darfur. The Secretary and General Burhan discussed regional issues of mutual importance, including continued deepening of the Israel-Sudan bilateral relationship.

TAGS

Travelers

★ ★ ★

Secretary Pompeo's Meeting with Sudanese Prime Minister Hamdok

READOUT**OFFICE OF THE SPOKESPERSON**

AUGUST 25, 2020

Share

The below is attributable to Spokesperson Morgan Ortagus:

Secretary of State Michael R. Pompeo met with Sudanese Prime Minister Abdalla Hamdok today in Khartoum. Secretary Pompeo and Prime Minister Hamdok discussed continued U.S. support for the civilian-led transitional government and noted that rescission of Sudan's State Sponsor of Terrorism designation remains a critical bilateral priority for both countries. The Secretary and Prime Minister also discussed positive developments in the Sudan-Israel relationship. The Secretary urged Prime Minister Hamdok to continue to prioritize the protection of Darfuri civilians and other marginalized groups and hold those responsible for human rights abuses and violations accountable. The Secretary and Prime Minister agreed that achieving mutually beneficial agreement among Sudan, Ethiopia, and Egypt on the filling and operation of the Grand Ethiopian Renaissance Dam (GERD) is crucial to regional stability.

מש/3

העתק תעודת החיסיון

ראש הממשלה
PRIME MINISTER

בג"ץ 4630/17
בג"ץ 7552/17

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק

ADAM GUBARA TAGAL, ו-23 אח'
העותרים בבג"ץ 4630/17

משרד תומר ורשה- עורכי דין ו-11 אח'
העותרים בבג"ץ 7552/17

נ ג ד

1. ראש ממשלת ישראל
2. שר הפנים

תעודה בדבר ראיות חסויות

סעיף 44 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א – 1971

בתוקף סמכותי לפי סעיף 44 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א – 1971, ונוכח שינויים חיוביים ביחסי ישראל – סודן, אשר מצאו ביטוי בפגישת המנהיגים באנטבה ביום 3 בפברואר 2020 ובהצהרות שניתנו בסיומה, אני מביע דעתי כי חשיפת מידע נוסף בנוגע ליחסים בין ישראל לסודן עלול לפגוע ביחסי החוץ של מדינת ישראל.

בברכה,

בנימין נתניהו
ראש הממשלה

התש"פ י סוף
30 באוגוסט 2020

8467767774